

EUROOPAN UNIONI JA METSÄT

Koska perussopimuksissa ei nimenomaisesti mainita metsiä, unionilla ei ole yhteistä metsäpolitiikkaa. Metsäpolitiikka kuuluu siis ennen kaikkea jäsenvaltioiden toimivaltaan. Euroopan unioni on kuitenkin laatinut unionin metsästrategian ja tukee monia toimia, jotka vaikuttavat merkittävästi metsiin unionissa ja sen ulkopuolisissa maissa.

Mikä on metsä? Tähän yksinkertaiselta vaikuttavaan kysymykseen ei ole kaikille jäsenvaltioille yhteistä vastausta. Metsiä koskevia kansainvälisiä tilastotietoja kerättäessä Eurostat noudattaa YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) laatimaa luokitusjärjestelmää ja soveltaa seuraavaa määritelmää: metsä on maata, jolla puiden latvuspeittävyys (tai vastaava puuston tiheys) on yli 10 prosenttia ja jonka pinta-ala on yli 0,5 hehtaaria. Puiden olisi täysikasvuina voitava saavuttaa kasvupaikallaan vähintään 5 metrin korkeus.

EUROOPAN METSÄMAISEMA: IHMISKÄDEN MUOVAAMA MOSAIIKKI

Edellä esitettyä määritelmää vastaavaa metsää on unionissa 160 miljoonaa hehtaaria (4 prosenttia maailman metsäalasta). Metsä peittää 39 prosenttia unionin pinta-alasta, ja unionin metsäalasta kaksi kolmasosaa keskittyy kuuteen jäsenvaltioon (Ruotsi, Suomi, Espanja, Ranska, Saksa ja Puola), joissa on suurimmat metsäalueet. Jäsenvaltioiden välinen vaihtelu on suurta: Ruotsin, Slovenian ja Suomen pinta-alasta lähes 60 prosenttia on metsää, kun tämä osuus on Alankomaissa vain 9,9 prosenttia. Toisin kuin monilla muilla maailman alueilla, joilla metsäkato on suuri ongelma, unionissa metsäpinta-ala on kasvussa. Se laajeni noin 11 miljoonaa hehtaaria vuosien 1990 ja 2010 välillä luonnollisen kasvun ja metsänistutusten ansiosta.

Unionin monentyyppiset metsät (arktiset metsät, Alppien havumetsät ym.) ilmentävät sen maantieteen ja ilmaston moninaisuutta. Niiden levinneisyys riippuu etenkin ilmastosta, maaperästä, korkeudesta (merenpinnasta) ja pinnanmuodostuksesta. Metsistä enää 4 prosenttia on alkuperäisessä tilassa. Istutusmetsän osuus on 8 prosenttia, ja loput kuuluvat "osaksi luonnontilaisiin" eli ihmisen muokkaamiin metsiin. On syytä huomata, että pääosa, noin 60 prosenttia, Euroopan metsistä on yksityisomistuksessa, ja loput 40 prosenttia on valtion metsiä.

Taulukko: Perustiedot EU:n metsistä (EU-27, 2020)

JäsenvaltioEU-27	Metsät/ Metsämaa(1 000 hehtaaria, 2020)	Metsien osuus kokonaispinta- alasta (%) (2020)	Bruttoarvonlisäys/ metsäala (euroa/ hehtaari) (2020)	Metsätalouden työpaikat(1 000 vuosityöyksikköä) (2020)
Itävalta	3 889,6	46,4	194	21,1
Belgia	689,3	22,5	136	2,2
Bulgaria	3 896,00	35,1	51	21,9
Kroatia	1 940,00	34,3	116	14,4
Kypros	172,64	18,6	13	0,5

Tšekki	2 677,09	33,9	341	21,2
Tanska	689,3	16,1	340	6,0
Viro	2 438,4	53,8	110	6,2
Suomi	22 409,0	66,2	181	21,2
Ranska	17 421,9	31,7	166	29,0
Saksa	11 468,00	32,1	107	39,0
Kreikka	3 901,8	29,6	15	9,2
Unkari	2 053,01	22,1	116	18,5
Irlanti	799,14	11,4	48	2,8
Italia	9 566,13	31,7	221	38,0
Latvia	3 410,79	52,8	144	17,8
Liettua	2 202,19	33,7	96	8,6
Luxemburg	88,70	34,2	94	0,3
Malta	0,46	1,5	0,0	0,0
Alankomaat	369,50	9,9	457	3,0
Puola	9 464,20	30,3	181	71,8
Portugali	3 340,71	36,2	245	15,0
Romania	6 981,62	29,3	223	52,4
Slovakia	1 951,49	39,8	256	24,6
Slovenia	1 185,13	58,5	228	6,2
Espanja	18 572,17	36,7	54	11,0
Ruotsi	27 980,0	62,5	110	41,0
EU-27	159 558,29	38,6	146	502,6

Lähde: Eurostat ja komission maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto

UNIONIN METSÄALAN POLITIIKKA JA ALOITTEET: PÄÄMÄÄRÄNÄ JOHDONMUKAISUUS

Koska perussopimuksissa ei nimenomaisesti mainita metsiä, unionilla ei ole yhteistä metsäpolitiikkaa. Metsäpolitiikka kuuluu siis ennen kaikkea jäsenvaltioiden toimivaltaan. Monilla EU:n toimilla on silti vaikutusta unionin ja sen ulkopuolisten maiden metsiin.

A. Uusi EU:n metsästrategia 2030

Vuonna 2021 komissio hyväksyi [uuden EU:n metsästrategian 2030](#). Se on yksi [Euroopan vihreän kehityksen ohjelman](#) lippulaivahankkeista ja perustuu [vuoteen 2030 ulottuvaan EU:n biodiversiteettistrategiaan](#). Metsästrategialla edistetään unionin tavoitteita, jotka koskevat biologista monimuotoisuutta, kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä vähintään 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä ja ilmastoneutraaliuden saavuttamista vuoteen 2050 mennessä. Siinä tunnustetaan metsien keskeinen ja monitoiminnallinen rooli sekä alan toimijoiden ja koko metsäpohjaisen arvoketjun rooli kestävän ja ilmastoneutraalin talouden aikaansaamisessa vuoteen 2050 mennessä sekä elinvoimaisten ja vauraiden maaseutualueiden säilyttämisessä.

B. Unionin toimet metsien hyväksi

1. Yhteinen maatalouspolitiikka (YMP): unionin tärkein metsäalan rahoituslähde

Noin 90 prosenttia unionin metsäalalle osoittamista varoista on peräisin Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta eli maaseuturahastosta.

Rahaston määrärahoista ohjelmakaudella 2007–2013 noin 5,4 miljardia euroa varattiin metsäalan toimien yhteisrahoittamiseen. YMP:n ohjelmakaudelle 2014–2020 varattiin noin 8,2 miljardia euroa julkisia varoja (27 prosenttia metsitykseen, 18 prosenttia metsien kestävyysparantamiseen ja 18 prosenttia vahinkojen ennalta ehkäisemiseen). Kaikenlaiset tuet metsiin tehtäville investoinneille (investoinnit metsäalueiden kehittämiseen ja metsien elinkelpoisuuden parantamiseen) katettiin yhdellä erityistoimenpiteellä. Toisen toimenpiteen mukaista tukea myönnettiin metsätalouden ympäristö- ja ilmastopalveluihin ja metsien suojeluun. Asetuksessa säädettiin myös muista kuin ainoastaan metsäalaan liittyvistä toimenpiteistä (esimerkiksi Natura 2000 -tuet ja vesipolitiikan puitteiden mukaiset tuet).

YMP:n nykyisellä ohjelmakaudella (2023–2027) metsiin liittyvät tukitoimet sisältyvät strategiasuunnitelmiin, jotka jäsenvaltiot toimittivat 2. joulukuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2115 mukaisesti.

2. Unionin muut toimet metsien hyväksi

Metsänviljelyaineiston kaupan pitämisestä on annettu unionin säädös (neuvoston direktiivi 1999/105/EY). Unionin kasvinsuojelujärjestelmällä pyritään torjumaan metsille haitallisten organismien leviämistä (neuvoston direktiivi 2000/29/EY). Unioni rahoittaa myös metsäntutkimusta, etenkin Horisontti Eurooppa -ohjelmasta. Energiapolitiikassa on asetettu oikeudellisesti sitovaksi tavoitteeksi nostaa uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuus 32 prosenttiin energian kokonaiskulutuksesta vuoteen 2030 mennessä, mikä lisää metsien tuottaman biomassan merkitystä ([uusiutuvan energian direktiivi](#) (EU) 2018/2001). Parlamentti ja neuvosto pääsivät 30. maaliskuuta 2023 [alustavaan sopimukseen](#), jonka mukaan uusiutuvan energian osuudelle vuoteen 2030 mennessä asetetaan sitova vähintään 42,5 prosentin tavoite mutta sen osuus pyritään nostamaan 45 prosenttiin. Metsäalan hankkeita voidaan yhteisrahoittaa myös koheesipolitiikasta, jossa rahoitusta tarjoaa Euroopan aluekehitysrahasto (muun muassa metsäpalojen torjuntaan, uusiutuvan energian tuotantoon ja ilmastomuutokseen varautumiseen). Solidaarisuusrahastosta (neuvoston asetus (EY) N:o 2012/2002) tuetaan jäsenvaltioita, joita on koetellut suuri luonnonkatastrofi, kuten myrsky tai metsäpalo. Unionin pelastuspalvelumekanismi (päätös N:o 1313/2013/EU) voidaan käynnistää sellaisen kriisin ilmetessä, joka ylittää jäsenvaltioiden toimintavalmiudet. Tällainen voi olla esimerkiksi laaja metsäpalo (Kreikassa vuosina 2007 ja 2012) tai poikkeuksellisen ankara myrsky.

Metsistä noin 37,5 miljoonaa hehtaaria (eli 23 prosenttia Euroopan metsistä) kuuluu Natura 2000 -luonnonsuojeluverkostoon, joka on perustettu osana unionin ympäristöpolitiikkaa. Metsien resurssitehokas käyttö kuuluu unionin ympäristön ja ilmastotoimien ohjelman alakohtaisiin painopisteisiin (Life 2021–2027, asetus (EU) N:o 2021/783). Luonnon monimuotoisuutta koskevassa EU:n strategiassa ([COM\(2011\)0244](#)) asetettiin päämääräksi, että julkisyhteisöjen omistamia metsiä varten otetaan vuoteen 2020 mennessä käyttöön metsän kestävä hoidon

periaatteiden mukaiset hoitosuunnitelmat. Tämän jälkeen laaditun vuoteen 2030 ulottuvaa EU:n biodiversiteettistrategiaa koskevan komission tiedonannon (COM(2020)0380) mukaan olisi pyrittävä laajentamaan suojelualueita (30 prosenttiin unionin maa- ja merialueista ja 10 prosentin maa- ja merialueista olisi kuuluttava tiukan suojelun piiriin) Euroopan metsien suojelun parantamiseksi. Lisäksi tiedonannon mukaan olisi istutettava kolme miljardia puuta.

Euroopan metsäpalotietojärjestelmän (EFFIS) avulla valvotaan metsäpaloja. Unioni kannustaa myös ympäristöystävällisiin julkisiin hankintoihin ([COM\(2008\)0400](#)) kestävästi tuotetun puun kysynnän lisäämiseksi. Lisäksi EU-ympäristömerkkejä on myönnetty parketeille, huonekaluille ja paperille. Metsälainsäädännön soveltamisen valvontaa, metsähallintoa ja puukauppaa (FLEGT) koskevan unionin toimintasuunnitelman mukaan puutavaraa tuottavien maiden kanssa tehdään vapaaehtoisia kumppanuussopimuksia, ja maaliskuussa 2013 voimaan tullessa asetuksessa (EU) N:o 995/2010 kielletään laittomasti korjatun puutavaran saattaminen unionin markkinoille.

Unioni osallistuu myös lukuisiin kansainvälisiin toimiin, joilla on vaikutusta metsiin (kuten YK:n ilmastonmuutoksen puitesopimukseen). Yleiseurooppalaisella tasolla Euroopan metsien suojelua käsittelevä ministerikonferenssi on tärkein metsäpoliittinen aloite. Siellä keskustellaan parhaillaan metsien kestävästä hoitosta ja hyödyntämisestä koskevasta oikeudellisesti sitovasta sopimuksesta. Ilmastopolitiikan alalla unioni osallistuu kansainvälisiin neuvotteluihin kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä ja on myös aloittanut ensimmäisen vaiheen maa- ja metsätalouden sisällyttämiseksi ilmastopolitiikkaansa (ks. 30. toukokuuta 2018 annettu asetus (EU) 2018/841 maankäytöstä, maankäytön muutoksesta ja metsätaloudesta aiheutuvien kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien sisällyttämisestä vuoteen 2030 ulottuviin ilmastopolitiikan puitteisiin). Unioni asetti tavoitteekseen myös maapallon metsäkadon pysäyttämisen vuoteen 2030 mennessä ja trooppisten metsien kadon rajoittamisen vähintään puoleen nykyisestä vuoteen 2020 mennessä ([COM\(2008\)0645](#)). Asetus metsäkatoa aiheuttamattomista tuotteista (asetus (EU) 2023/1115) tuli voimaan 23. kesäkuuta 2023. Sillä pyritään takaamaan, että EU:n kansalaisten kuluttamat tuotteet eivät edistä metsäkatoa tai metsien tilan heikkenemistä maailmanlaajuisesti.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Euroopan parlamentti on neuvoston kanssa yhdenvertainen lainsäätävä monilla metsiin vaikuttavilla aloilla (erityisesti maatalous ja ympäristö), joilla noudatetaan tavallista lainsäätämisyhteistyötä. Parlamentti hyväksyy myös unionin talousarvion yhdessä neuvoston kanssa.

Parlamentin työn jälki näkyy useissa metsiin vaikuttavissa lainsäädäntömenettelyissä. Parlamentti on jo pitkään vaatinut useissa päätöslauselmissa lisäämään Euroopan unionissa Euroopan metsiin vaikuttavien eri välineiden koordinoitua ja johdonmukaisuutta. EU:n ensimmäinen metsästrategia hyväksyttiin 15. joulukuuta 1998 parlamentin [31. tammikuuta 1997 antaman päätöslauselman](#) ansiosta. Päätöslauselmassa komissiota kehoitettiin esittämään Euroopan metsästrategiaa koskevia ehdotuksia.

Parlamentti antoi 15. tammikuuta 2020 päätöslauselman komission esittämästä Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta. Se ilmaisi tyytyväisyytensä komission aikeisiin puuttua globaaliin metsäkatoon ja pyysi tätä tehostamaan toimiaan. Samalla se kehotti komissiota esittämään uuden kunnianhimoisen EU:n metsästrategian, jossa tunnustetaan asianmukaisesti Euroopan metsien suuri merkitys: monikäyttöisinä ja monialaisina niillä on tärkeä rooli metsäalan ja kestävän metsänhoidon kanssa ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen torjunnassa. Parlamentti päätti laatia kaksi valiokunta-aloitteista muuta kuin lainsäädäntömietintöä asiaan liittyvistä aiheista: yhden EU:n toimien tehostamisesta maapallon metsien suojelemiseksi ja ennallistamiseksi (16. syyskuuta 2020 annettu [pätöslauselma](#) EU:n tehtävästä maailman metsien suojelemisessa ja ennallistamisessa)^[1] ja toisen uudesta Euroopan metsästrategiasta (8. lokakuuta 2020 annettu [pätöslauselma](#) eurooppalaisesta metsästrategiasta – tie eteenpäin). Ensin mainitun mietinnön yhteydessä parlamentti hyväksyi myös valiokunta-aloitteisen lainsäädäntömietinnön maailmanlaajuisesta metsäkadosta (22. lokakuuta 2020 annettu [pätöslauselma](#) suosituksista komissiolle EU:n oikeudellisesta kehyksestä EU-vetoisen maailmanlaajuisen metsäkadon pysäyttämiseksi ja sen suunnan kääntämiseksi). Parlamentti antoi 13. syyskuuta 2022 EU:n uudesta metsästrategiasta 2030 – Euroopan kestävä metsätalous [pätöslauselman](#), jossa se käsitteli komission vuonna 2021 hyväksymää unionin uutta metsästrategiaa 2030.

Vera Milicevic
10/2023

[1]Vastaus 23. heinäkuuta 2019 annettuun komission tiedonantoon EU:n toimien tehostamisesta maailman metsien suojelemiseksi ja ennallistamiseksi ([COM\(2019\)0352](#)).